

# การเปลี่ยนแปลงของโลก

## แรงงานและการศึกษาไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา

### บทคัดย่อ

ในยุคข่าวสารข้อมูลนี้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้โลกแห่งงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก หลายอาชีพต้องสูญพันธุ์ ในขณะที่อีกหลายอาชีพมีการเกิดขึ้นใหม่ตามวัฏจักรแห่งพัฒนาการทางเทคโนโลยี นักการศึกษาจึงควรเตรียมความพร้อมและพัฒนาองค์ความรู้ทั้งเชิงลึกในวิชาชีพและความรู้รอบตัวทันโลก รวมถึงทักษะทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บริการแก่นักเรียน นิสิต และนักศึกษาอย่างดีที่สุด

อนึ่ง การให้การศึกษาแก่คนไทยนั้น ควรคำนึงถึงบริบทและเงื่อนไขชีวิตแบบไทย ๆ ด้วย เพราะการที่รับเอาวิธีการแบบตะวันตกซึ่งเป็นผู้นำทางวิทยาการมาใช้โดยไม่มีการดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมของไทยนั้น จะทำให้การศึกษาขาดความกลมกลืนและไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรจะเป็น

ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งประเด็นถึงข้อควรคำนึงในการจัดการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งงานที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

## Abstract

In the era of information, the world of works has been greatly changed by science and technology. Many careers were extinct; whereas, many new careers were created corresponding to technological life cycle. Educators should prepare and develop both professional and general knowledge including skills in information technology in order to provide the best services to students. However, it should be remarked that the adoption of the Western education without adaptation to life condition and Thai culture might lead to lack of living condition and Thai culture might lead to lack of living in harmony and ineffectiveness as expected. Hence, the culmination of this paper will provide the guideline for consideration in providing Thai education in accordance with the rapid changes of the world of works.

## บทนำ

มีผู้ให้ข้อสังเกตว่า โลกของเรานี้ หมุนเร็วกว่าที่เคยเป็นมาในประวัติศาสตร์ อันที่จริงแล้วโลกหาได้หมุนเร็วกว่าที่เคยเป็นมาไม่ แต่เป็นการอุปมาว่าการเปลี่ยนแปลงในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าสมัยเมื่อห้าสิบปีที่แล้ว การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในช่วงสิบปีที่ผ่านมานี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประดุจดังเวลาสิบปีผ่านไปถึงห้าสิบปี ส่งผลให้หลาย ๆ อาชีพในโลกสูญพันธุ์ไป ยกตัวอย่างสำหรับในประเทศไทย เช่น อาชีพรับจ้างหาบน้ำ (หลังจากที่มีการประปาเกิดขึ้น) อาชีพลากรด (หลังจากที่มีการประดิษฐ์ยานพาหนะต่างๆ) ในขณะที่อาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นอันเป็นผลจาก

พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น พันธุวิศวกรรม (Genetic Engineer) ซึ่งเป็นวิศวกรค้นคว้าและประยุกต์ใช้ความรู้ทางพันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคของข่าวสารข้อมูลส่วนต่าง ๆ ของโลกถูกเชื่อมต่อกันด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายมือถือ บ้านแปลงเป็นสถานที่ทำงาน พนักงานและผู้บริหารบริษัทสามารถประชุมกันได้ในโลกอีกซีกโลก การส่งงานสามารถส่งผ่านไปตามคลื่นโทรศัพท์มือถือในรูปแบบข้อมูลแบบดิจิทัล และไม่ว่าจะเป็นอาชีพใดทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมี สิ่งเหล่านี้ทำให้บทบาทของอาชีพต่าง ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้น

บทความนี้จึงมุ่งเน้น ให้ผู้อ่านตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งงาน อีกทั้งกระตุ้นให้ผู้สนใจมีข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การเตรียมพร้อมและปรับตัวสำหรับการเป็นนักการศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างโลกแห่งงานและวิถีชีวิตแบบไทยในเบื้องต้น

**วิจัยจักรของการพัฒนาอุตสาหกรรมและตลาดงานของประเทศไทยและประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**

ในการวิเคราะห์โลกแห่งงานและตลาดแรงงานไทย จำเป็นต้องพิจารณาพัฒนาการของอุตสาหกรรมในช่วงต่าง ๆ ของประเทศที่กำลังพัฒนาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังในรูปที่ 1

- ช่วงปี พ.ศ. 2503 – 2512 เป็นช่วงแรงงานเข้มข้น (Labor Intensive)
- ช่วงปี พ.ศ. 2513 – 2522 เป็นช่วงทุนเข้มข้น (Capital Intensive)
- ช่วงปี พ.ศ. 2523 – 2532 เป็นช่วงทุนและเทคโนโลยีเข้มข้น (Capital and Technology Intensive) เป็นระยะที่มีการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ (Value Added Phase) มีการใช้ระบบอัตโนมัติ (Mechanization / Automation) และคอมพิวเตอร์ (Computerization) ในการทำงานอย่างเข้มข้น
- ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาเป็นยุคของความรู้เข้มข้น (Knowledge Intensive) เป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และยุคที่ต้องใช้ความสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว (Capability to cope with change)

รูปที่ 1 วัฏจักรของพัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรมและตลาดงานของประเทศอุตสาหกรรมใหม่ [อ้างอิงจาก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2541)]

จากรูปที่ 1 นี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่บ่งชี้ถึงตลาดงานและความต้องการบุคลากร รวมถึงทักษะที่ต้องการในช่วงต่าง ๆ ของประเทศที่กำลังพัฒนาในแถบ เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2503 เป็นช่วงที่เริ่มต้นใช้แรงงานเข้มข้น แรงงานเป็นการลงทุนที่จำเป็นในโลกของงาน ในช่วง ต่อมา คือ พ.ศ. 2513 มีการเริ่มใช้เครื่องจักรกลแทนกำลังคนมากขึ้นยุคนี้เป็นยุคที่เงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญในโลกของงาน และในช่วง พ.ศ. 2523 และ พ.ศ. 2533 มีการใช้เทคโนโลยีระดับสูงขึ้นและมีการใช้ความรู้มากขึ้นตามลำดับ

มีข้อน่าสังเกต คือ สิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดเล็กมากในหมู่เพื่อนบ้าน ได้ละทิ้งแรงงานแบบเข้มข้นและทุนแบบเข้มข้นแล้ว ปัจจุบันนี้ สิงคโปร์อยู่ในสภาพผสมระหว่างระบบทุน และเทคโนโลยีเข้มข้นและความรู้เข้มข้น ดังแสดงตาม ปริมาณที่มีฐานกว้างส่วนที่เป็นความรู้เข้มข้น ดังแสดงตามเส้นทึบ ส่วนประเทศไทยยังเป็นในลักษณะผสมอยู่ที่แรงงานเข้มข้น ทุนเข้มข้น

เทคโนโลยีเข้มข้น จนกระทั่งความรู้เข้มข้น แต่เป็นปริมาตรแบบเส้นประ ซึ่งบ่งชี้ว่าตลาดงานของประเทศไทยใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกันไปตามหลากหลายของการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ บุคลากรที่เข้าสู่ตลาดงานในประเทศไทยซึ่งจบออกมาจากสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรที่เป็นแนวทางเดียวกันทั่วประเทศยังไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการบุคลากรในแต่ละภาคการผลิตและบริการต่างๆ ที่ทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังจะชี้ให้เห็นว่าแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไทยได้ยั่งยืนและขยายตัวเพิ่มขึ้นต้องพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีและใช้ความรู้เข้มข้นให้มากขึ้นไปอีก (แผนแม่บทการพัฒนากำลังคนเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและบริการของประเทศไทย พ.ศ. 2541-2549)

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง ก็คือ การที่ประเทศจีนได้หันเข้าสู่ตลาดการค้าและระบบเศรษฐกิจเสรี ในช่วงปี พ.ศ. 2533 นั้นได้ทำให้ตลาดงานทางด้านอุตสาหกรรมของไทยที่ใช้แรงงานเข้มข้นบางสาขาและที่ต้องใช้ทุนเข้มข้น

และในรายที่ยังคงใช้เครื่องจักรกลเก่าเริ่มไม่อาจแข่งขันได้ในเวทีโลก จะเห็นได้ว่ารายได้ของประเทศจากการส่งออกลดลงจนเป็นสาเหตุให้เศรษฐกิจต่ำสุดประมาณปี 2540 เมื่อเห็นผลกระทบและปัญหาที่มีอยู่ นักให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพควรตระหนักและเตรียมแนวทางในชี้แนะให้ผู้มารับคำปรึกษาทางด้านอาชีพฝึกฝนทักษะและสั่งสมความรู้ ประสบการณ์อันเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางเศรษฐกิจโลก

### วิถีชีวิตแบบไทยในยุคปัจจุบัน

ดังได้กล่าวมาแล้วจากหัวข้อที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีสภาพสังคมเป็นแบบผสมผสานกันระหว่างสังคมเกษตร สังคมอุตสาหกรรมและสังคมข่าวสารข้อมูล โดยกล่าวสรุปอีกครั้งได้ดังนี้คือ

สังคมเกษตร (สังคมการผลิต) เน้นงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการเกษตรที่สะท้อนภูมิปัญญาของคนไทย เริ่มจาก อาหารหลักของคนไทย ข้าว การถนอมอาหาร การบรรจุ และห่อเก็บรักษาภาชนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่อยู่ บ้านเรือนไทย เครื่องมือประกอบอาชีพ การทำนา การประมง การทำป่าไม้ การต่อเรือ และเกวียนที่เป็นพาหนะหลักชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ และใช้วัสดุจากสิ่งรอบตัว เป็นยุคที่ "อยู่อย่างธรรมชาติ"

สังคมอุตสาหกรรม เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ "วิทยาศาสตร์ช่วยผ่อนแรง" เกิดไฟฟ้า การใช้พลังงานรูปแบบใหม่ ๆ เทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมากขึ้น การผลิตเปลี่ยนเป็นเครื่องทุ่นแรง เครื่องจักร เครื่องกล เป็นอัตโนมัติแทบทั้งหมด วัสดุจากธรรมชาติถูกแยกมาใช้ประโยชน์ อาหารมีกระบวนการผลิต ครั้งละมาก

ๆ มีเครื่องช่วยงานมาก แม้กระทั่ง การดูแลสุขภาพก็สะดวกขึ้น ประชากรเพิ่มขึ้น โดยมีสถิติ การเสียชีวิต น้อยลง คนจึงมากขึ้น

สังคมข่าวสารข้อมูล เป็นช่วงเวลาที่วิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดการ "แตกแขนงโลกไร้พรมแดน" เทคโนโลยี การสื่อสาร โทรคมนาคม ทำให้การติดต่อระหว่าง การข้ามซีกโลกเร็วพอ ๆ กับการเดินทางของแสง จากที่เคยต้องใช้แรมเดือนแรมปี ในยุคนี้ทุกอย่าง เกิดในเสี้ยวของวินาที การติดต่อ ทำ ได้ข้าม โลกและมีผลกระทบต่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย ขณะเดียวกันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็เป็นผลผลิตของยุคนี้ด้วยโดยมีการพัฒนาและเกิดใหม่ทุก ๆ ชั่วโมง วิถีชีวิตที่เคยกับการพึ่งพา ธรรมชาติลดลง เป็นการกำหนดและควบคุม ธรรมชาติมากขึ้น มีการติดต่อเพิ่มขึ้น แต่ไม่จำเป็นต้องเดินทางทุกอย่างอยู่ในกำมือ เพราะการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอำนวยความสะดวกในทุกสถานการณ์และมีผลต่อวิถีชีวิตอย่างมหาศาล

การที่สังคมของประเทศไทยจะเป็นลักษณะสังคมผสมผสานหรือจะมุ่งสู่โครงสร้างการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ที่ครั้งหนึ่งเคยตั้งเป้าหมายอยากเป็น "เสือตัวที่ห้าแห่งเอเชีย" นั้นไม่สำคัญเท่าการที่ประชาชนในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดี ชีวิตมั่นคงปลอดภัยทั้งสุขภาพและทรัพย์สิน ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ตรัสถึงเศรษฐกิจแบบพอเพียงว่า "...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพออยู่พอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ่มชูตนเองได้ให้มีพอเพียงกับตนเอง..." (จาก <http://busy.doae.go.th/>)

[farm/library/sufficient/suf15.html](#)) ซึ่งพระราชดำรินี้มิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่นาเพียงเท่านั้น หากเป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพทุกสังคมที่ผสมผสานกันอยู่ ทั้งที่อยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกู้ยืมก็กระทำตามความเหมาะสม ไม่ใช่กู้มาลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มั่นให้ยืนอยู่ได้ เมื่อภาวะของเงินผันผวน ประชาชนในทุกสังคมทุกอาชีพก็จะต้องไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นพระราชดำรัสที่พระราชทานให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ สานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งที่พระองค์ทรงรับสั่งมานั้น แท้ที่จริง คือ วิถีชีวิตไทยนั่นเอง วิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี โดยยึดความพอดี 5 ประการดังนี้คือ

ความพอดีด้านจิตใจ : ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรประณีต ประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

ความพอดีด้านสังคม: ต้องมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฉันทนกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

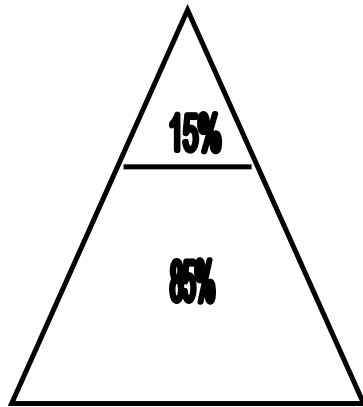
ความพอดีด้านเทคโนโลยี: รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

ความพอดีด้านเศรษฐกิจ : เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพ และฐานะของตน

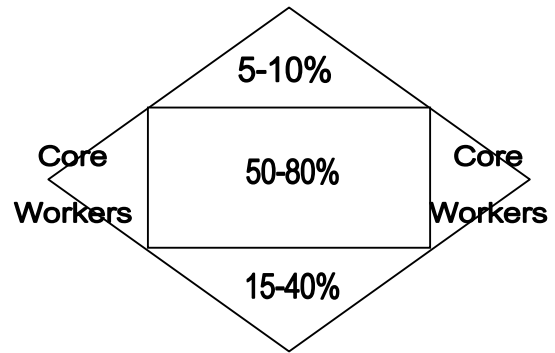
หากชาวไทยได้ปฏิบัติตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะแนวทางดังกล่าวข้างต้น ย่อมก่อให้เกิดความกลมกลืนระหว่างการประกอบอาชีพกับวิถีชีวิตแบบไทย ๆ นักการศึกษาจึงควรนำแนวทางของพระองค์ไปดัดแปลงใช้กับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องรับกันในทุกระดับชั้นการศึกษา

**แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทักษะงานของโลก**

เนื่องจากแนวโน้มของสังคม ไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกจึงมีแนวโน้มที่จะใช้เทคโนโลยี สารสนเทศต่าง ๆ มากขึ้นจึงส่งผลให้ค่านิยม วิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมทั้งหลายมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลถึงโลกของงานและรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยมีความคล้ายคลึงกันทั่วทุกแห่ง ดังเช่นที่ ริช เฟลเลอร์ (Rich Feller, 2005) ศาสตราจารย์ด้านการให้คำปรึกษาอาชีพ แห่งมหาวิทยาลัยโคโลราโด สเตท (Colorado State University) ได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านทักษะฝีมือแรงงานทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยมีแนวโน้มจากรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นรูปสามเหลี่ยมนั้น จะยกระดับเป็นรูปเหลี่ยมเพชรดังรูปด้านล่าง



รูปสามเหลี่ยม



รูปเหลี่ยมเพชร

รูปที่ 2 โครงสร้างฝีมือแรงงานแบบสามเหลี่ยมและแบบเหลี่ยมเพชร

จากรูปที่ 2 อธิบายได้ว่า ในสังคมดั้งเดิม รูปสามเหลี่ยม 85% ของฝีมือแรงงานถูกมองว่าเป็นชนชั้นแรงงานที่ไม่ได้ใช้ความรู้และการคิดมากนัก ส่วนอีก 15% เป็นกลุ่มคนที่ใช้ความคิด แต่ขาดทักษะฝีมือ แนวโน้มทักษะฝีมือแรงงานในโลกยุคใหม่ คนชั้นฝีมือแรงงานต้องยกระดับให้มีทักษะและความรู้สูงกว่านี้ ต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนามาตรฐานระหว่างประเทศ สามารถจัดการกับตนเองได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม ความคาดหวังในทักษะฝีมือสูงขึ้น จะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มีกระบวนการประดิษฐ์ คิดค้นใหม่ๆ เกิดขึ้น ดังนั้นคนส่วนใหญ่ในรูปที่แสดงทักษะฝีมือแรงงานแบบเหลี่ยมเพชร จึงต้องมีทั้งความรู้และทักษะต่างๆ ดังกล่าว การพัฒนาฝีมือแรงงานไทยจึงต้องยกระดับความรู้และทักษะทำงานใหม่ๆ ให้แก่คนในวัยทำงาน

นอกจากนี้ในรูปแบบการทำงานแบบใหม่ จะมีการเคลื่อนย้ายอำนาจของการบริหารจัดการไปยังผู้ที่ทำงานทุกคน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

อย่างรวดเร็วจะเพิ่มความต้องการตำแหน่งงานที่มีความสามารถทางเทคนิคโดยต้องการความสามารถที่สูงกว่าระดับมัธยมปลาย แต่ต่ำกว่าระดับมหาวิทยาลัย คนงานจะมีอิสระในการทำงานสูงขึ้น และมีความยืดหยุ่นมากขึ้น โรงเรียนและรูปแบบของการเรียนรู้จะต้องมีการปรับเปลี่ยน โอกาสในการเรียนรู้เกิดได้ทุกหนทุกแห่ง ในทุกระดับอายุ ของบุคคลและตอบสนองได้หลากหลายความต้องการ เทคโนโลยีทำให้การเรียนรู้เกิดได้ทุกหนทุกแห่ง ผู้สอนไม่ใช่ผู้ที่มีความสามารถทางเทคนิคในการให้ข้อมูลอีกต่อไปครูเป็นผู้จัดรูปแบบการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียนรู้

หัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงข้อควรคำนึงและสิ่งที่นักการศึกษาต้องรู้เกี่ยวกับข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับงานและแนวโน้มของการทำงาน อันเป็นผลกระทบมาจากโลกาภิวัตน์

**สิ่งที่นักการศึกษาต้องรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมให้แก่นักเรียน นิสิต และนักศึกษา ก่อนสู่โลกแห่งงาน**

ในหัวข้อที่ผ่านมาเป็นการให้ข้อมูลในทางกว้างให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของโลกแห่งงาน ในหัวข้อนี้เป็นข้อควรคำนึงและสิ่งที่นักการศึกษาต้องรู้และเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียน นิสิต และนักศึกษาตามทิศทางที่เปลี่ยนไปของกระแสโลกาภิวัตน์

1. งานต่าง ๆ ที่ทำกันเป็นกิจวัตรทุกวันนี้สามารถทำได้ในทุกที่ในโลกด้วยวิทยาการ เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีอื่น ๆ

2. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนและอาชีพ

3. ความสำเร็จเชิงเศรษฐศาสตร์นั้นสำเร็จได้ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่กระบวนการดำเนินงาน กระบวนการผลิต และขั้นตอนการผลิตทั้งในรูปแบบที่เป็นงานส่วนตัว และส่วนรวม

4. ทั้งงานและคนล้วนเคลื่อนย้ายได้ ด้วยเทคโนโลยี

5. งานต่าง ๆ จะมีการแข่งขันด้านคุณภาพและด้านนวัตกรรมอย่างมาก ผู้ที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันได้จะได้รับค่าจ้างใน “อัตราค่าแรงมาตรฐานโลก(World Wages)”

6. ในการใช้แบบทดสอบนั้นนักการศึกษาควรตระหนักไว้ว่า แบบ ทดสอบทางสติปัญญา และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ต่าง ๆ ไม่ได้ช่วยให้ผู้รับการทดสอบทราบว่าสิ่งใดควรทำต่อไป แบบทดสอบที่ดีควรช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนได้ทราบถึงสิ่งที่ควรทำต่อไปหลังจากทำแบบทดสอบหรือมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นไปได้

7. พรสวรรค์ในงานด้านใด ๆ เกิดจากการมุ่งเพียรพยายามต่อสิ่งนั้น (focus efforts) ด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่ (directed commitment) ซึ่งเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จ กล่าวคือ แม้ว่าผู้ที่มีพรสวรรค์ (Talented) แต่ขาดความพยายามและความตั้งใจอย่างแน่วแน่แล้ว ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ ในทางกลับกันผู้ที่มีความพยายามและความตั้งใจอาจประสบความสำเร็จได้ แม้ว่าไม่ได้เก่งกล้าในด้านนั้น ๆ มาก่อน นอกจากนี้ความแตกต่างระหว่างการศึกษาที่แท้จริง (Real education) ไม่ใช่คู่มือใครเป็นแรงงานชั้นสูงหรือชั้นต่ำ แต่คู่มือใครมีความสามารถในการเรียนรู้ ตั้งใจแน่วแน่ พร้อมปรับตัวเข้ากับงานในโลกปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วได้มากกว่ากัน (Learners with strong character commitments) ความรู้ความสามารถด้านใดด้านหนึ่งนั้น หากไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา รวมถึงการใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศแล้ว พรสวรรค์นั้น ๆ อาจไม่ได้เอื้อประโยชน์อย่างสูงสุดแก่บุคคลเท่าที่ควร การสร้างแรงจูงใจที่นำไปสู่ความเพียรพยายามจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาความสามารถ

8. ผลลัพธ์จากเศรษฐกิจแนวใหม่ (New economy) ทำให้การทำงานหนักอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ทักษะมีความจำเป็นกว่าแค่เพียงมีความรู้ คุณค่าของงานสามารถทำให้เกิดได้ด้วยการเพิ่มมูลค่าจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ งานที่ใช้แรงงานสามารถถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์

9. อาชีพมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้ชีวิต (Life-style trade-off) กล่าวคือ ความก้าวหน้า

ในอาชีพไม่ได้ประกอบเพียง ความมุ่งมั่นเฉพาะตน เท่านั้น หากยังมีสิ่งอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อมและ สังคมรอบข้างเป็นองค์ประกอบ เช่น ผู้ประกอบ อาชีพทางการเกษตร มักจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่ใน ฟาร์มมากกว่าชีวิตในเมือง การพิจารณา องค์ประกอบของรูปแบบการใช้ชีวิตอื่น ๆ รวมทั้ง ทรัพยากรดั้งเดิมทั้งความรู้ ความสามารถ บุคคล ใกล้เคียงรอบข้าง โอกาสที่เป็นไปได้ของนักเรียน นิสิต และนักศึกษา ฯลฯ จึงมีความสำคัญต่อการให้ การศึกษาอย่างยิ่ง

10. ในปัจจุบัน การเป็นนักวิจัย นักเขียน ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค หรือเป็นบุคคล ในอาชีพ หลากหลายอาชีพ สามารถทำได้ง่ายโดยอาศัยสื่อ อินเทอร์เน็ตและสามารถทำได้ โดยไม่จำกัดเชื้อ ชาติ การศึกษา หรือศาสนาใด

### บทสรุป

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีในยุคใหม่ทำให้ ตำแหน่งงานลดน้อยลง ทว่าจะมีการสร้างงาน หลากหลายมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ขององค์กร จะทำให้บุคคลเพิ่มขีดความสามารถ และขยายโอกาสแก่ตนเองมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทํางาน ค่านิยม และการใช้ เวลาของบุคคลเพื่อให้เหมาะสมกับระบบ ตลาดแรงงาน

การปรับเปลี่ยนความต้องการจากทักษะ ฝีมือแรงงานในรูปแบบสามเหลี่ยมไปสู่รูปเหลี่ยม เพชร ทำให้นักการศึกษาต้องตระหนักถึงการวาง หลักสูตรการศึกษาเพื่อค้นหาขอบเขตการเรียนรู้ให้ เหมาะสมกับเงื่อนไขสังคมที่เปลี่ยนไป การเรียนรู้ ไม่ควรเป็นเพียงแค่การให้ความรู้อย่างเดียว ทว่า

ควรเป็นการเสริมสร้างทักษะความสามารถซึ่งอาจ หมายรวมถึง พลังในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และความคาดหวังในเรื่องคุณภาพของ ชีวิต การให้การศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีเรื่อง ที่ ต้องคำนึงถึงหลากหลายประเด็น ได้แก่ เรื่อง สุขภาพจิตที่มีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องงาน การ เปลี่ยนแปลงโลกของงาน การตอบสนองความ ต้องการของบุคคลในยุคแข่งขันของโลกาภิวัตน์ การจัดการศึกษาให้แก่บุคคลต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรม เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นอกจากนี้ยังต้อง คำนึงถึงระดับปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ทํางานด้วย เช่น ความเครียดในที่ทํางาน (Stress at work) การเหนื่อยหน่ายจากการทํางาน (Career burnout) การขาดความมั่นคงในการทํางาน (Occupational insecurity) ความไม่พึงพอใจต่อ การทํางาน การพัฒนาบทบาทในการทํางาน การ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การถูกให้ออกจากงาน การทํางานหนักเกินไป การทํางานขาด ประสิทธิภาพ การทํางานที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และอื่น ๆ

บทบาทของนักการศึกษาจึงต้องมีกลวิธีที่ หลากหลายในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน นิสิต และนักศึกษาให้สอดคล้องกับชีวิตในสังคม สารสนเทศอันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดย ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนให้ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้อย่างกลมกลืนและเหมาะสม อีกทั้งปลูกฝังจิต ลักษณะให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความยืดหยุ่นมีความ สามารถในการปรับตัวได้เยี่ยม มีแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์สูง และมีความพยายามอย่างต่อเนื่อง(A.Q.)



## บรรณานุกรม

- นันทา สุริรักษา (2544) กลยุทธ์ในการแนะแนวอาชีพ ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนากำลังคนเพื่อ  
อุตสาหกรรมการผลิตและบริการของประเทศไทย 2543-2549 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน  
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (กันยายน 2541) แผนแม่บทการพัฒนากำลังคน  
เพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและบริการของประเทศไทย พ.ศ. 2541-2549: รายงานฉบับสมบูรณ์
- Nanta Sooraksa (2003) Career Advisory Services. World Bank Credit No.  
3126-VN.
- Rich Feller and Judy Whichard (2005), **Knowledge Nomads and the  
Nervously Employed: Workplace Change & Courageous Career  
Choices**, Pro-Ed: Texas.
- <http://busy.doae.go.th/farm/library/sufficient/suf15.html>